OBSAH

7 MONOPOL MOCI

7.1 První týdny 11
1. Gottwaldova výzva 11 — 2. Fasáda režimu 11 — 3. Církev „nepřítel číslo jedna"; zatčení patera Krajčíka 13 — 4. Beranovo stanovisko 14 — 5. Brněnská biskupská konference (4. 3. 1948) 14 — 6. Prohlášení ÚAV NF o svobodě náboženství 15 — 7. Intervence internuncíatury a arcibiskupa Berana 16 — 8. Pius XII. věřícím ve východní Evropě a v ČSR 16
7.2 Nové zákony 17
1. Církevní statky; Beranova intervence 17 — 2. Jednotná škola; vatikánské intervence 19 — 3. Ústava 9. května 20
7.3 Navazování kontaktů 22
1. Komise pro církevní záležitosti 22 — 2. Matocha olomouckým arcibiskupem 22 — 3. Olomoucká biskupská porada (3. 5. 1948) 24 — 4. Zahájení církevněpolitických jednání 25 — 5. Ministr Čepička 25 — 6. Biskup Trochta 25 — 7. Josef Plojhar 26 — 8. Josef Beneš 26 — 9. Jednání 28 — 10. Beranův dopis Čepičkovi; přerušení jednání 29
7.4 Volby 1948 29
1. Pochybné výsledky 29 — 2. Plojharova suspenze 30 — 3. Převor Zemek a volby ve Znojmě 31 — 4. Zemkovo zatčení 33
7.5 Problematické Tedeum 34
1. Plán na likvidaci církve 34 — 2. Obnova jednání 35 — 3. Rezoluce litoměřických kněží 36 — 4. Gottwald prezidentem 37 — 5. Biskupové u Gottwalda 37 — 6. Kritika účasti církve na volbě prezidenta 38 — 7. Beranovo stanovisko 38 — 8. Jednání v církevní komisi znovu přerušeno 39 — 9. Beran o Plojharově suspenzi 39
7.6 Nitranská biskupská konference 41
1. Memorandum vládě 41 — 2. Pastýřský list 42 — 3. Reakce ministra Nejedlého 43
7.7 Tvrdý kurs 44
1. KS Jugoslávie vyloučena z Informbyra 44 — 2. Slánský o církevní politice KSČ 45 — 3. Krajské církevní komise 46 — 4. Národní správa v Charitě 46 — 5. Smrt Edvarda Beneše 47 — 6. Beran nad Benešovou rakví 48 — 7. Tvrdý kurs 48 — 8. Církev v létě a na podzim 1947 49 — 9. Zatýkání; první kněžská oběť 49
7.8 Legalizace třídního boje 50
1. Zákon č. 231 50 — 2. Nucené práce 51 — 3. Akce „B" 52 — 4. Studentské prověrky 52 — 5. Ničení náboženské literatury 53 — 6. Likvidace ÚKK v Bratislavě 53 — 7. „Mexické" fakulty 54 — 8. Pražská biskupská porada 55 — 9. Zatýkání orelských činovníků 55

8 BOJ

8.1 Konec „dialogu" 57
1. Z deníku 57 — 2. Biskupové u Gottwalda 57 — 3. Zákroky internuncíatury 58 — 4. Ultimátum 59 — 5. Vojenští duchovní u Plojhara 59 — 6. Biskupská konference v Dolním Smokovci 60 — 7. Vatikánský diplomat Verolino v Praze nežádoucí 61
8.2 Nová taktika boje proti církvi 61
1. Zákaz diecéznich oběžníků 61 — 2. „Karlovarský program" boje proti církvi 62 — 3. „Vlastenečtí" kněží; „pokrokoví" katolici 64 — 4. Olomoucká biskupská porada (29. 4. 1949) 64 — 5. Beran kněžím (17. 5. 1949) 66 — 6. Trnavská biskupská porada (16. 5. 1949) 67
8.3 Státní „Katolická akce" 67
1. IX. sjezd KSČ o církvi 67 — 2. Příprava „KA" 68 — 3. Olomoucká biskupská porada (7. 6. 1949) 68 — 4. Ustavení „KA" 69 — 5. Kampaň pro „KA" 72 —

6. Vatikán k událostem 72 — 7. Pražská biskupská porada (15. 6. 1949); zatýkání 73 — 8. Přísaha věrnosti církvi 73
8.4 V hodině velké zkoušky 74
(Pastýřský list československých biskupů z 15. 6. 1949)
8.5 Boží tělo 78
1. Strahov 78 — 2. Svatý Vít 79 — 3. Beran internován 81 — 4. Brno 81 — 5. Slovensko 82
8.6 Exkomunikace 82
1. Exkomunikace „KA" 82 — 2. Nová proticírkevní opatření 82 — 3. Beranovy protesty 83 — 4. Proticírkevní směrnice KSČ 84 — 5. Trhliny v proticírkevní ofenzívě 84 — 6. Gottwald o výsledcích boje proti církvi 85
8.7 Proces s Československým orlem 85
1. Tělovýchova před „únorem" 85 — 2. Sjednocená tělovýchova 86 — 3. Orlové na Hostýně 87 — 4. Mučírna 87 — 5. Proces 88 — 6. Rozsudek 89 — 7. Následné procesy 90
8.8 Léto 1949 91
1. Exkomunikace komunistů 91 — 2. Příprava proticírkevních zákonů 92 — 3. Trnavská biskupská konference (13. 8. 1949); kongrua 92 — 4. Boj o kněze 93 — 5. Z deníku 94 — 6. Národní poutě 94 — 7. Beranův list Piu XII. 95 — 8. Olomoucký arcibiskup kněžím 96 — 9. Gottwald o biskupech 96 — 10. Zákaz České ligy akademické 97 — 11. Krajští tajemníci KSČ o církvi 97 — 12. Zatýkání; procesy 98

9 ZAČÁTEK TERORU

9.1 Poručnictví státu nad církvemi 101
1. Národní shromáždění o osnově „církevních" zákonů 101 — 2. Zákon č. 218/49 o hospodářském zabezpečení církví 104 — 3. Vládní nařízení č. 219/49 105 — 4. Patronátní právo 105 — 5. Státní úřad pro věci církevní 106 — 6. Amnestie kněžím 107 — 7. Biskupské směrnice kněžím 107
9.2 Na přelomu roku 1949—1950 109
1. Z novinových výstřižků 109 — 2. Milostivé léto 1950 110 — 3. Gottwald: „Vidíme do jejich krámku" 110 — 4. Alternativní církevní struktura 111 — 5. Zatčení velehradského faráře Vašíčka 111 — 6. Nepokoje; procesy 113 — 7. Nové rodinné právo 114 — 8. Matriky 115 — 9. Kněžské sliby republice 115 — 10. Sčítání lidu 116
9.3 Dechetiáda 117
1. Smrt biskupa Škrábika 117 — 2. Zásah státu do volby kapitulního vikáře 117 — 3. Oběžník SÚC kněžím 118 — 4. Dechetova exkomunikace 119 — 5. Další oběžníky SÚC kněžím 119 — 6. Konference „vlasteneckých kněží" 121 — 7. Nouzová církevní opatření 121 — 8. Smrt patera Tótha 122
9.4 Číhošťský „zázrak" 123
1. Prolog 123 — 2. Číhošťský farář 124 — 3. Umučení Josefa Toufara 125 — 4. Tragikomedie 126 — 5. Vyhoštění vatikánského diplomata 128 — 6. Vrah odhalen 128
9.5 Vládní zmocněnci v klášterech 130
1. U salesiánů v Trmicích 130 — 2. Chovanci 131 — 3. Samospráva 132 — 4. Špehování 132 — 5. Incident v Ořechově 133
9.6 Proces s představiteli řádů 133
1. Plán na likvidaci řeholí 133 — 2. Zatýkání a zahájení procesu 134 — 3. Znalecký posudek 135 — 4. Žalobci 136 — 5. Mechanismus procesů 137 — 6. Machalka 138 — 7. „Výpověď" mrtvého 139 — 8. Premonstráti 140 — 9. Jezuité 140 — 10. Urban 142 — 11. Sofistika 143 — 12. Mikulášek, Braito 144 — 13. Mastiliak; papežský Východní ústav 145 — 14. Rozsudek 147 — 15. Epilog 147
9.7 Akce „K" 149

1. Pomlouvačná kampaň 149 — 2. Statistika 150 — 3. Policejní akce 150 — 4. Slovenští jezuité 150 — 5. Olomoučtí dominikáni 151 — 6. Zpráva ČTK 152 — 7. Bilance 153
9.8 Mužské řehole před záborem v roce 1950 154
1. Maltézští rytíři 154 — 2. Křižovníci 154 — 3. Premonstráti 154 — 4. Benediktýni 155 5. Cisterciáci 155 — 6. Dominikáni 155 — 7. Františkáni 156 — 8. Minorité 156 — 9. Kapucíni 157 — 10. Obuti augustiniáni 157 — 11. Milosrdní bratři 157 — 12. Jezuité 158 — 13. Piaristé 159 — 14. Lazaristé 159 — 15. Redemptoristé 159 — 16. Salesiáni 160 — 17. Salvatoriáni 161 — 18. Verbisté 161 — 19. Kalasantýni 162 — 20. Kongregace misionářů Nejsv. srdce Ježíšova 162 — 21. Školští bratři 162 — 22. Petrini 162 — 23. Těšitelé 163 — 24. Eucharistiáni 163 — 25. Obláti 163 — 26. Baziliáni 163 — 27. Jiná řeholní společenství 163
9.9 Internace řeholníků a diecézních kněží 164
1. Internační kláštery 164 — 2. Osek 165 — 3. Broumov 165 — 4. Jezuitští bohoslovci 166 — 5. Diecézní kněží 166 — 6. Želiv 167 — 7. Slovensko 168

10 VYNALÉZAVOST TERORU

10.1 Akce „P" 169
1. Řeckokatolíci 169 — 2. Pravoslavní 170 — 3. Agitace pro pravoslaví 170 — 4. Likvidace řeckokatolické církve 172 — 5. Lidské tragédie 174 — 6. Kritika akce 175
10.2 Internace biskupů 175
1. Arcibiskup Beran 175 — 2. Biskup Trochta 176 — 3. Arcibiskup Matocha 177 — 4. Slovenští biskupové 178
10.3 Léto a podzim 1950 178
1. Náboženská situace 178 — 2. Falzifikátoři evangelia 179 — 3. Společenská izolace a třídění kněží 180 — 4. Stockholmská mírová výzva 180 — 5. Velehradský výbor katolického duchovenstva 181 — 6. Národní poutě 182 — 7. Zatýkání spolupracovníků biskupů 183 — 8. Milada Horáková 184 — 9. Zatčení spisovatelky N. Svobodové a sestry Ječmenové 184 — 10. Plány na zneškodnění biskupů 186 — 11. Biskup Vojtaššák znovu zatčen 187 — 12. Rožňavská apoštolská administratura 188 — 13. „Ruce pryč od Koreje!" 188 — 14. Za zdar třetího roku pětiletky 189
10.4 Likvidace ženských klášterů 189
1. Řeholní sestry 189 — 2. Sestry v domovech ČKCH 190 — 3. Internace řeholnic 191 — 4. Pražské voršilky 191 — 5. Novicky 192 — 6. Broumov 193
10.5 Ženské řehole před záborem v roce 1950 194
1. Úvod 194 — 2. Kontemplativní řády 194 — 3. Kanonisky Notre Dame a cisterciačky 195 — 4. Alžbětinky a salesiánky 195 — 5. Voršilky 195 — 6. Baziliánky 196 — 7. Boromejky 196 — 8. Notredamky 196 — 9. Školské sestry OSF 197 — 10. Sestry sv. Kříže 197 — 11. Jiná společenství františkánské rodiny 198 — 12. Dominikánské kongregace a společnosti 199 — 13. Premonstrátky 200 — 14. Dcery božské lásky 200 — 15. Cyrilometodějky 200 — 16. Anglické panny 201 — 17. Vincentky 201 — 18. Dcéry božského Vykupitela 202 — 19. Služebničky Nepoškvrnenej Panny Márie 202 — 20. Další slovenská řeholní společenství 202 — 21. „Slezské" kongregace 203 — 22. Jiné kongregace 203
10.6 Bohoslovci 204
1. Začátek akademického roku 204 — 2. Vyčlenění bohosloveckých fakult z univerzit 205 — 3. Vládní nařízení o bohosloveckých fakultách 206 — 4. Reforma bohosloveckého studia 207 — 5. Vojtěch Šanda 208 — 6. František Cinek 209 — 7. Jan Merell 209 — 8. Kanonická mise 210 — 9. Generální semináře 210 — 10. Zahájení v Karolinu 212 — 11. Doktoráty honoris causa 213
10.7 PTP 213
1. „Černí baroni" 213 — 2. „Převýchova" bohoslovců 215 — 3. Návrat do civilu 217
10.8 Proces s pomocníky biskupů 217
1. Zahájení 217 — 2. Biskup Zela 218 — 3. Kanovník Čihák 220 — 4. Kanovník

Kulač 221 — 5. Dr. Boukal 222 — 6. Kanovník Švec 223 — 7. Dr. Mandl 224 — 8. Pater Mrtvý 224 — 9. Opat Jarolímek 225 — 10. Opat Opasek 226 — 11. Soudní znalec Hobza 227 — 12. Prokurátor Feješ 227 — 13. Obhajoba 228 — 14. Rozsudek 229 — 15. Rehabilitace 230

POZNÁMKY 232

Chronologický ukazatel 239
Jmenný rejstřík 245
Zkratky použité literatury 263
Jiné zkratky 265

JMENNÝ REJSTŘÍK

Abrahám, praotec vyvoleného národa (3.5.5)
Adlerová Libuše, vizionářka, vězněna (9.6.6)
sv. Albert Veliký OP (1193—1280), učitel církve (9.8.6)
Albrecht Robert SJ († 1942), scholastik, popraven nacisty (1.4; 9.6.9)
Alderman Sidney, zástupce hlav. žalobce USA v Norimberku (2.2.8)
sv. Alfons Maria z Liguori (1696—1787), učitel církve (9.8.15)
sv. Alžběta Durynská (1207—1231), matka, vdova, řeholnice (10.5.4)
sv. Anděla Merici (1470—1540), zakladatelka voršilek (10.5.5)
bl. Andělina z Marsciano, zakl. alžbětinek (10.5.4)
sv. Anežka Česká — Přemyslovna (1205 až 1282), řeholnice (4.5.4; 6.1.9; 9.8.2; 10.2.1; 10.5.2,13)
sv. Anna, matka Panny Marie (8.8.6)
Aristotelés (384—322 př. Kr.), řecký filozof (5.4.4)
Attlee Clement Richard (1883—1967), britský premiér (1.5.1)
sv. Augustin (354—430), učitel církve (8.2.5; 9.8.1)
Bacílek Karol (1896—1974), KSS, KSČ, min. nár. bezpečnosti (2.7.3)
Baláž Štefan (1920), kněz, vězněn (4.2.6)
Balbín Bohuslav SJ (1621—1688), historik (4.9.8; 9.8.12)
Balko Ján, JUDr. (1901), HSĽS, národohospodář, vězněn (2.4.4; 2.6.5,7)
Bandera Stepan (1908—1959), velitel Ukrajin. povst. armády (4.3.8)
Bankl, církevní referent gestapa (10.8.2)
Barnáš Štefan, ThDr. (1900—1964), spišský pomoc. biskup, vězněn (9.2.4; 10.3.7)
Bárta Jan Křtitel OFM (1921—19..), vězněn (str. 6)
Bárta Šimon (1864—1940), českobudějovický biskup (4.4.1)
Barták Josef Pavel, ThDr., superintendent ev. církve metodistic. (1.6.7)
Barták Stanislav OPraem (1915), vězněn (9.6.2,5,6,12,14,15)
Bartosiewicz Dominik, ThDr. (1912), KA, vězněn (5.8.1)
sv. Bazil Veliký (asi 330—379), učitel církve (9.8.26; 10.1.1; 10.5.16)
Bednář František, ThDr. (1884—1963), prof. ev. bohoslov. fakulty v Praze (6.1.7)
Bedrna Karel, JUDr. (1901—1959), soudce (10.8.1)
Belák Zoltán (1913—1988), kapitul. vikář v Rožnavě (10.3.12)
Belcrediová, býv. předsedkyně čes. Kat. žen (7.4.4)
bl. Benedikt OSB (11. stol.), mučedník, slov. patron (9.8.4)
Benedikt XV. — Jakub della Chiesa (1854—1922), papež (9.6.13)
Beneš Edvard, PhDr. (1884—1984), prezident ČSR (1.1.1,2; 1.2.2; 1.5.1, 3; 1.8.6; 2.2.2,3,8; 2.3.2; 2.6.1,3,4; 3.3.2; 3.6.7; 3.7.6; 3.9.2,7; 4.1.8; 4.2.1,3,5,6; 4.5.6; 4.6.3; 4.8.7; 4.9.6; 6.3.3,7; 6.4.4; 7.2.3; 7.5.4; 7.7.5—7)
Beneš Jaroslav, ThDr. (1892—1963), prof. teologie, UK (10.6.3,4,6)
Beneš Josef (1905—1979), katecheta, vyšehrad. probošt, publicista (1.3.1; 7.3.1,4,5,7,8; 8.2.3; 10.3.5)
Beneš Vojta (1878—†), senátor, soc. dem (5.7.3)
Benešová Hana (1884—1974), choť prezidenta (7.7.6)
Benetka Bořivoj, vedoucí KIS v Praze (4.8.5; 10.3.8)
Benson Robert Hugh (1871—1914), anglický spisovatel (10.6.2)
Beran Josef, ThDr. (1888—1969), pražský arcibiskup, kardinál (1.3.1; 1.8.2; 3.2.3; 3.7.7,8; 3.8.3; 3.9.4,5,7,9,11; 4.4.1—3; 4.5.4—7; 4.6.3,7,10; 4.8.5,9; 4.9.1,2,4,6,7; 5.2.2,3,5; 5.7.2,4,8; 7.5.3—9; 7.7.6,8; 7.8.6; 8.1.2,6; 8.2.5; 8.3.4,7; 8.4; 8.5.1—3; 8.6.3,4; 8.8.1,3, 7; 9.1.1; 9.2.6; 10.2.1; 10.3.8; 10.6.4, 7,8; 10.8.3—5,13)
Beran Maxmilian (1883—1942), kněz, † v koncentráku (1.4)
Berger Gottlob (1869), generálporučík SS (2.6.6)